

Vildt- og bivenlige tiltag i marken

af Therese Bloksted og Maren Korsgaard

Der er en stor nyttevirkning ved en større variation i agerlandet. Ved en begrænset indsats kan det lade sig gøre, at give både vildtet og nytteinsekterne bedre vilkår. Faktisk også uden at miste sin hektarstøtte.

Insektvolde kan laves meget simpelt med to plovfurer, og var tidligere en meget større del af vores kulturlandskab, hvor jorddigerne var naturlige skillelinjer i landskabet.

Insektvolden giver kost og logi til en stor gruppe af nytteinsekter, bl.a. vilde bier, men også de insekter hvis larver er rovdyr, og lever af bladlus. Det er f.eks. gulddøjer, svirrefluer og mariehøns, hvor det voksne insekt har brug for pollen og nektar, mens larverne æder bladlus og kan begrænse opformeringen af bladlus i marken. Snyltehvepse har også brug for pollen og nektar som voksne, og deres larver æder skadedyrene op indefra. Rovbiller og løbebiller har brug for insektvolden som uforstyrret levested og udgangspunkt for deres jagt på andre insekter. Insektvoldens beboere er dermed rigtig gode samarbejdspartnere i planteavlen.

Smalle striber

Insektvolden må aldrig bliver større, (hvis den skal indgå i støttearealet), end den kan pløjes væk igen. Som udgangspunkt laves den i en bredde på 1-2 m, hvor man herefter kan så den til med græs og urter.

For at få den største nyttevirkning af planterne, er det vigtigt at så en blanding af arter, der blomstrer på forskellige tidspunkter, så blomstringstiden bliver så lang som mulig.

På selve insektvolden sås en blanding af tuegræs og urter. Af velegnede græsser kan bl.a. nævnes hundegræs, fløjlsgræs, strandsvingel, fåresvingel eller timothe. Ved valg af arter skal man prioritere at så både én- og flerårige urter. De enårige blomstrer allerede første år, hvor de flerårige kommer igen året efter. Af enårige arter kan nævnes boghvede, gul sennep og honningurt, der blomstrer flittigt og længe første år. Af flerårige urter kan det eksempelvis være rød- og hvidkløver, bibernelle, cikorie og kommen. Men man skal bestemt heller ikke underkende planter der "kommer af sig selv", som rød tvetand, agerkål, brændenælder og tidsler. Se forslag til en- og flerårige urteblanding i tabel 1.

Tabel 1. Forslag til en- til flerårig blanding med tuegræsser. Priser og udvalg stammer fra Hunsballe/DVS frø, oktober 2017.

Art	Renbestand kg/ha	Pris pr. kg	Kg pr. ha i blanding	Blanding pris kr/ha ex moms
Natur 17 (Ø)*	10	203	2	406
Cikorie	8	159	3	477
Boghvede Ø	65	49	4	196
Honningurt Ø	13	156	1	156
Kommen	18	121	3	363
Timothé Ø	20	63	2	126
Hundegræs	18	40	2	80
Blanding i alt (til 5 km 2-meter-stribe)			17 kg/ha	1804 kr/ha
Kr. pr. løbende m i 2-meter-stribe				0,36 kr/ lb. m

*) Natur 17 består af 2 % rødkløver øko, 6 % lucerne, 30% kællingetand, 40% bibernelle, 4% esparsette, 10% røllike og 8% vejbred. Bemærk at røllike og vejbred ikke er med i frødatabase, så der skal søges om tilladelse til brug af røllike og vejbred.

Størst effekt midt på marken

Den optimale placering af en insektvold er i midten af marken, og ikke langs et gærde. Det er en fordel at placere den øst-vest, da den varme sydside, og køligere nordside, tilgodeser forskellige slags insekter. Nyttetvirkningen af insektvolden aftager med afstanden. Nogle nytteinsekter som mariehøns og rovbiller kan flyve op til 500 m og guldøjer endda længere. Løbebiller når dog højst 100 m ud og snyltehvepse er dårlige flyvere og når kun 50 m ud, så man kan med fordel lave insektvolde med højst 100 meters mellemrum i marken.

Det giver en rigtig god effekt på vildtet at lave insektvolden sammen med en barjordsstribe på den ene side, og evt. kort slået græs på den anden.

Barjordsstriben laves for at tilgodese de jordrugende fugle som agerhøns og viber, der foretrækker steder, der er tyndt eller ikke bevokset, samt et sted hvor fuglene kan støvbade. Græsstriben der holdes kort, er en decideret vildtstribe der giver diversitet, men giver også vildtet mulighed for lys og luft.

Det primære i vildt- og bivenlige tiltag er mangfoldigheden. For at få sammenhæng i naturen, bliver man nødt til at lave tiltag, så både vildt og insekter bliver tilgodeset mest muligt.

Hvis man syntes det er for omstændeligt at lave en insektvold, kan man kan nøjes med at lave en flad stribe af nektarproducerende planter samt en barjordsstribe. Tiltagene skal ligge på et niveau, som nemt kan håndteres på bedriften.

Billede 1. Fodpose ved naturligt gærde. Fra: Dyrkningsvejledning Natur- og vildtvenlige tiltag i landbruget

Bevaring af elementer – Fodposer

Mange tiltag der fremmer dyre- og plantelivet er allerede en del af landskabet. De skal blot bevares og måske udvikles. En fodpose er en betegnelse for en ca. 2. m bred, naturlig stribe af især tuedannende græs og ukrudt, der findes langs de naturlige skel i landskabet. Ved læhegn og diger anbefales det, at man ikke pløjer tæt ind til fodposen, men lader arealet udvikle sig. Her kan der evt. laves en barjordsstribe, hvilket giver et område, hvor dyrene kan tørre sig. Samtidig undgår man at ukrudt spreder sig til det dyrkede areal. En eksisterende fodpose er en nem måde, at gøre en indsats for insekter og dyr på.

Uanset om man udvikler fodposer, laver insektvolde, sår striber med nektarproducerende planter, skaber man i alle henseender ledelinjer i landskabet. Det betyder at insekter og dyr spreder sig, og giver effekt i marken, især hvis man bibeholder tiltagene over flere år.

Reglerne for vildt- og bivenlige tiltag

Vildt og bi-venlige tiltag på en ejendom, må etableres hele året, hvis arealerne er i omdrift. Ud af en mark må de maksimalt udgøre 10 % af arealet, og det er tilladt at lave flere striber, og lægge dem ved siden af hinanden, så længe at den samlede bredde ikke overstiger 10 m. Lægger man mere end én stribe ud på en mark, skal afstanden imellem dem minimum være 10 m, hvis man stadig vil opnå støtte for sine tiltag på marken. Disse regler gælder kun, hvis der stadig skal søges Grundbetaling og Økologisk Arealtilskud på arealet. Striberne må heller ikke få permanent karakter, dvs. at træer og buske skal fjernes. Vil man have helt frie hænder, kan man trække det helt ud af ansøgningen – herfra kan man så plante hvad man vil.

Vidste du at:

Der er målt 60 % flere mariehøner og svirrefluelarver i lusekolonier i nærheden af flerårige blomsterstriber?

